

Vinkendere eller vinbønder?

Forskning: Danmark skal leve af at formidle, ikke producere, ny viden. Og her har forskningsbibliotekerne umiddelbart unikke muligheder for at bidrage.

Af Susanne Kandrup susanne@limeguild.com, The Limeguild A/S

Selv om danske forskere vinder en del nobelpriser, er vores internationale styrkeposition ikke at skabe ny viden. Vil Danmark være blandt de 10 rigeste lande i verden, skal vi opdyrke vores unikke styrkeposition, som er at samle, vurdere og formidle den viden, andre skaber. Her har forskningsbibliotekerne i Danmark en unik mulighed for at skabe sig en værdifuld platform.

Prioriteringer i sparetider

Diskussionen om, hvad Danmark skal satse på forskningsmæssigt, bliver især aktuell i krisetider. De danske universiteter skal spare på forskningen: 200 mio. i 2012 og 1.7 mia. i 2013. Dansk forskning kommer således under pres i de kommende år. Samtidig lyder regeringens udmelding, at vi skal have et dansk universitet i Europas top ti, hvortil kommer, at forskningen skal danne grundlag for, at Danmark forbliver blandt de 10 rigeste nationer i verden målt på indtægt pr. indbygger. Når vi sammenholder disse ambitioner med Danmarks størrelse og de økonomiske betingelser for forskningen, bliver det tydeligt, at vi både bliver nødt til at prioritere og innovere samtidig. Vi skal finde nogle niches, der kan bruges som afsæt for at lykkes.

I Hans Siggaard Jensens rapport "The Future of Research and the Research Library" peger et af de tre scenarier på forskningsbiblioteket som en meta-vidensinstitution, en institution, der virker som en katalysator for syntese, organisering, evaluering og konsolidering af viden. Dette scenarie kan blive en unik mulighed, hvor forskningsbibliotekerne sætter en proces i gang, der skaber en viden om, hvem der besidder værdifuld viden. Det gør, at vi får indsigt i andre landes forskningsprocesser og bliver klogere på, hvilke unikke muligheder vi rent faktisk har i Danmark.

Danmark skal være en nation af vinkendere

Ser man på internationale rankings af forskning, er der steder, hvor Danmark står ekstremt stærkt. Faktisk ligger vi nr. 1 og 2 i verden, når man ser på, hvor stor en andel af de offentliggjorte forskningspapers, der bliver citeret, og hvor mange citationer dansk forskning alt i alt har i forhold til antallet af offentliggjorte papers – det som også kaldes "impact factor" (se tabel side 10).

Den flotte placering skyldes ikke, at de fleste internationale gennembrud i forskningen sker i Danmark. Vi skal finde for-

klaringen et andet sted. Man kan sammenligne det med forskellen på vinbonden og vinkenderen.

Vinbonden er ekspert. Hans ekspertise er at fremstille den optimale vin. Han ved alt om druer, vejr, jord, lagring og tilsmagning.

Vinkenderen er også ekspert. Hans ekspertise er at vurdere, klassificere og beskrive vinen. Almindelige forbrugere kan støtte sig til hans ekspertise, når de skal vælge den rette vin, som matcher deres smag, deres festmenu, eller bare vil styre uden om de dårlige produkter.

Eksemplet med vinkenderen viser, at det er muligt at vide noget om et område uden selv at kunne producere substansen – uden selv at dyrke og producere vinen – og de bedst kendte vineksperter nyder lige så stor berømmelse som de bedst kendte vinbønder.

Danmark kan levere de bedste vinkendere uden at have alle vingårdene. Danmark er heller ikke nogen stor golfnation. Vi er desuagtet en betydende global spiller på delområder inden for golf som f.eks. vandingsanlæg til golfbaner.

Videnssyntetisering

Danmark har mulighed for at opdyrke en til vinkenderenssvarende styrkeposition i forskningsverdenen. Den globale vidensproduktion vokser som bekendt hastigt. Denne viden bliver i større og større omfang stillet nemt til rådighed. Selvfølgelig findes der patentrettigheder, men utrolig megen viden er faktisk gratis, det gælder blot om at finde den. At skabe viden selv kan give nobelpriser, men det giver ikke i sig selv nødvendigvis øget indtægt og produktion, og der er et stort og voksende behov for, hvad vi kunne kalde videnssyntetisering. Viden om viden bliver stadig vigtigere.

Dette er en niche, hvor Danmark kan gå til top internationalt. Man kan sagtens have en fremragende højere læreanstalt, uden at den selv nødvendigvis producerer særlig meget original forskning. Den er i stedet fremragende ved, at den er god til at indsamle, systematisere og formidle den eksisterende globale viden hurtigt til danske studerende og dansk erhvervsliv – og også i stigende grad formidle internationalt.

Det er vigtigt også at kunne syntetisere i form af at skille fårene fra bukkene i den mængde af viden, der bliver stillet til rådighed. Der er behov for at monitorere og vurdere videns-

Danmark og de danske forskningsbiblioteker har mulighed for at opdyrke en styrkeposition i forskningsverdenen svarende til vinkenderens.

produktionen generelt og formidle den til brugerne. Sidst men ikke mindst er der behov for "know who", dvs. viden om, hvem der forsker i hvad.

Et eksempel er CERi, et center for uddannelsesforskning og innovation, der hører under OECD's Direktorat for Uddannelse. Det arbejder på tværs af uddannelsesforskningen og de formelle systemer og etablerer en mulighed for at se efter kimen til nye tendenser indenfor uddannelse. Forskningsbibliotekerne kunne i forlængelse heraf danne netværk, dvs. etablere forskellige typer af centre på tværs af universiteterne og fagrænserne. Et andet eksempel er Equis – European Quality Improvement System – som er et akkrediteringssystem der administreres af EFMD – European Foundation of Management Development – og som sætter standard for kvaliteten indenfor uddannelse helt op til ph.d. Equis bygger bro i forhold mellem det akademiske miljø og aftagerorganisationer i det offentlige og private.

Mulige indsatsområder for forskningsbibliotekerne

Den globale diskurs fortæller, at forskere fra BRIK-landene (Brasilien, Rusland, Indien og Kina) nu kommer i hobetal, og at Danmark i fremtiden ikke kun mister lavtlønsarbejdspladser – forskning bliver også lagt udenfor Danmark. Her forsker man lige så godt og hurtigt som os, og der er flere kloge og billigere hoveder. Betyder det så, at vi skal være på forkant med grundforskning på alle områder, eller kan vi overveje en strategi som ikke mindst Kina har brugt med succes – nemlig at være hurtig til at samle viden op og så implementere det, som er relevant for kineserne selv? Hvad kunne det betyde for forskningsbibliotekerne?

Et af Danmarks styrkeområder indenfor forskning er IKT (Informations- og kommunikationsteknologi), og det bør derfor være oplagt for forskningsbibliotekerne at koble sig på denne udvikling som så og sige findes i vores egen baghave. En mulighed var, at forskningsbibliotekerne blev IKT-bønder og gik med i udviklingen af såvel Business Intelligence (BI) som Research Intelligence (RI) både på hardware- og software-siden. Inden for dette felt kunne etableres interessante

partnerskaber, som naturligt inddrager dansk erhvervsliv både store og små virksomheder. Et af verdens største BI-selskaber, SAS (ikke at forveksle med flyselskabet), blev stiftet på et universitet i USA, som ikke var interesseret i at beholde den afdeling, som arbejdede med området. BBC's arkiv og internetafdeling har startet på et projekt omkring Digital Open Spaces, hvor de i samarbejde med British Library og andre offentlige partnere ser på mulighederne for at for at stille al deres og andre kulturinstitutioners materiale til rådighed i en interaktiv form. Her arbejder de også med en ny teknologisk platform i forhold til World Wide Web som vi kender det i dag – et redesign af internettet vendt mod offentlige institutioner. Dette er eksempler på, at forskningsbibliotekerne kan gå ind og være vinbønder indenfor IKT.

Grundlaget for arbejdet med Digital Open Spaces hos BBC er baseret på en ændring i befolkningen startende hos ungdommen, som medieprofessoren Clay Shirky kalder "participatory culture" (Shirky 2010). Denne kultur får voksende betydning for forskningen og forskningsbibliotekerne. Det handler om, at mennesker, for øjeblikket yngre mennesker, begynder at bruge medierne anderledes, og at den tid, der bliver brugt på passivt brug af medier som tv, er faldende. Der sker en ændring mod at bruge medierne som del af en skabende proces. Ifølge Shirky er der tre væsentlige årsager til dette: midlerne, motiv og mulighed. *Midlerne* er en tilgængelighed i dag via World Wide Web og en permanent, det at se et resultat som er gjort synligt for andre – for eksempel Wikipedia. Et *motiv* omkring at høre til, at være medlem af forskellige fora – for eksempel Facebook og et ønske om at dele en generøsitet i forhold til at vi alle får det bedre. *Mulighed* består i, at medierne er der, og at så mange af dem har lave startomkostninger. Derudover giver medierne mulighed for feedback på det den enkelte bidrager med.

Hvorfor er dette interessant for forskningsbibliotekerne? Det er der flere grunde til. En af de store udfordringer ved denne generative tilgang bliver netop, at der kan være tvivl om validiteten. Forfatteren til denne artikel er censor på Copenhagen Business School og på Københavns Universitet og ser flere

og flere opgaver, hvor Wikipedia bliver brugt som autoritativ kilde, og hvor litteraturhenvisningerne er til artikler på nettet, der ikke længere eksisterer, eller til artikler uden kilder eller referencer i øvrigt. Derudover betyder det, at viden i fremtiden vil blive generet på nye måder i for eksempel forsknings- og praksis netværk.

Et eksempel er "PatientsLikeMe.com" hvor patienter deler deres erfaringer i forhold til forskellige sygdomme og typer af behandling, og som gør det muligt for forskere at få fat i større gruppe til eventuelle forsøg. Denne form for "participatory culture", hvor deltagerne kommer både fra universiteterne (forskerne), fra den professionelle praksis (lægerne) og fra den personlige praksis (patienter og pårørende), er forskningsbibliotekerne nødt til at forholde sig til.

For at netværket kan bidrage med værdi er der nogle betingelser der skal være opfyldt (Foray 2004, Shirkey 2010). Det skal være sikkert at dele data. Netværket arbejder derfor med både en privacy policy og en openness policy. Netværket skal stille værktøjer til rådighed som gør det nemt at dele informationer, og endelig er der behov for kunne håndtere de forudsætninger der ligger bag den viden der bliver delt.

Særligt indsatsområde

Ovenstående eksempler leder på forskellige måder til området forskningsbaseret videnssynthese, som landets forskningsbiblioteker og hermed universiteter kunne samarbejde om også virtuelt. Det handler ikke kun om at indsamle, vurdere og syntetisere viden, men også at udvikle nye metoder til arbejdet med afsæt i forskning i, hvad viden er, hvordan den skabes, og hvordan den bruges. Måske kunne vi blive blandt de absolut bedste inden for dette felt? Man kunne argumentere for at det at lave førsteklases videnssynthese netop kræver en grundforskingsmæssig viden. Men forskningsbibliotekerne har en anden mulighed. Hvis de gennem en målrettet indsats med udgangspunkt i de områder, hvor Danmark har en anerkendt stor grundforskning (se neden for), arbejdede med kompetencer og support i forhold til at kunne vurdere og syntetisere viden, kunne man forestille sig, at anerkendte grundforskere og universiteter ville søge kompetencer i Danmark omkring videnssynthese og -formidling. På den måde ville vi få mere viden til rådighed, og ikke mindst ville vi kunne blive vært for et eller flere centre i globale vidensnetværk (et eksempel er det nordiske Cochrane Center på Rigshospitalet). Så hvorfor ikke satse højt på de felter, hvor vi allerede nu ligger i top 2 i verden – citationer og impact factor? Et biprodukt kunne meget vel være, at vi samtidig kunne samle og igangsætte den viden, der skal til for at gøre vores skolebørn til nogle af de dygtigste i verden – de er jo trods alt råstoffet for det hele. Det betyder, at Danmark kunne blive blandt de bedste videnskendere inden for rigtig mange områder. Ikke et dårligt udgangspunkt for at leve op til målet om at være blandt de 10 rigeste lande i verden.

Plads til vinbønderne

Der skal stadig være plads til vinbønderne i dansk forskning. Dem som laver de fremragende internationale forskningsgennembrud, og som kan vinde Nobelpriser. Danmark har forskningsområder, hvor vi står stærkt internationalt. Inden for Life science er der en lang tradition i Danmark. Der findes mere end 100 biotek-virksomheder med egne forskningsafdelinger samt forskningsbaserede farmaceutiske virksomheder og mere end 200 virksomheder, der arbejder med medicinsk

teknologi. IKT-området dækker desuden over 10.000 virksomheder og mere end 100.000 ansatte, og på cleantech-området er Danmark i dag en af verdens største eksportører målt i forhold til BNP.

Copenhagen Capacity, der arbejder med at få udenlandske virksomheder til at slå sig ned i Storkøbenhavn, har valgt at fokusere på netop disse tre områder, og der er gode argumenter for at fokusere den forskningsmæssige indsats her. Det vil både sige at prioritere grundforskingsmidler her, men også midler til at formidle og brande indsatsen, så den bliver set uden for Danmark.

På det strategiske plan er forskningsbibliotekernes opgave de kommende år er at være en aktiv (global) medspiller, for at Danmark kan skabe merværdi inden for forskningen. . Det lyder ambitiøst, men kan kodes sammen i tre bud på perspektiver, som forskningsbibliotekerne kunne arbejde videre med: 1. At øge udvikling og ydelser omkring research synthesis. Det kunne for eksempel understøttes med source synthesis også kaldet lib guides. Hvordan opbygges viden og tilgang til informationskilder – allerede eksisterende og nye? At skabe forskellige filtre som kan samle data på tværs af fag og discipliner. Denne viden vil også kunne anvendes til en øget understøttelse af Curriculum-udviklingen fra gymnasierne og til universiteterne. 2. At udvikle specielle ydelser i forhold til forsknings-, lærings- og innovationsnetværk – det kan være mediekendskab, vidensproces eller etik og sikkerhed i forbindelse med samskabende vidensprocesser (co-creation). Kun fantasien sætter grænser i dette voksende område. 3. At engagere sig i tværgående forskningsformidling – både at skabe platformene og i samarbejde med andre faggrupper levere indholdet. Danmark kunne i høj grad have brug for et videnskab.dk, som også havde erhvervslivet og forskerne som målgruppe.

Der er mange muligheder og udfordringer for forskningsbibliotekerne at tage fat i. Med den øgede kompleksitet i forskningen og den potentielle merværdi for Danmark kan det kun gå for langsomt. Forskningsbibliotekerne har et unikt udgangspunkt som vin(videns)kender og som en integreret ressource på de danske vingårde – forskningsmiljøer. Men vinen kan også ligge for længe på flasken.

De forskningsmæssigt mest citerede nationer

	Artikler	Citerede artikler	"Impact rank"
1 Danmark	50.224	37.394	2
2. Schweiz	96.306	70.517	1
3. Holland	131.977	96.446	4
4. Sverige	91.209	66.454	7
5. Skotland	56.154	40.475	3
6. England	360.910	256.640	6
7. Finland	45.702	32.460	11
8. USA	1.575.254	1.118.591	5

Kilde: Times Higher Education, 17. juni 2010 s 19 - Thompson Reuters National Science Indicators.

Litteratur:

Shirky, Clay: Cognitive Surplus - Creativity and Generosity in a Connected Age. Penguin Group, London 2010 - CIP Catalogue Hardback 978-1-846-14217-8.
Dominique Foray, "Economics of Knowledge", 2004. MIT, Cambridge, Mass.